

tur : unde subdubitari datur vel Robertum postea quam prologum confecisset, fuisse ultra progressum; sive alium quempiam duorum annorum seriem una et continuationem texuisse.

Quid me tandem causæ moverit ad isthæc evulganda quæris? nosces anteloquio inibi præfixo, pag. 715.

Cæterum qui mihi fuerunt auxilio, eorum nomina, præter laudatos in hocce proloquio, suis locis non omisi; tum ut fidem liberarem, tum maxime uti alienos labores, beneficia, grato animo commemorarem. At sunt haudquaquam prætereundi, imprimis VV. CC. Puteani fratres, multiplici eruditione celebres; quotquot opus fuere codices et Regiæ et

A suæ Bibliothecæ ipsi solita comitate, proque innato non vulgari erga litteratos affectu, commodarunt. Franciscus Duchesne, rei historicæ non ignarus, inter alia Historiam canonici Laudunensis, propria parentis Andreae Duchesne manu exaratam, ultro concessit. Et noster Philippus de Romagny, serio et sine ambitione doctus, qui multum operæ ac laboris insumpsit, qua describendis diversis in hoc volumine contentis operibus, qua denique locis divinæ Scripturæ adnotandis.

Atque hæc de auctoris Operibus et Additamentis. Tu, Lector, vale, et juvantem, aut certe volentem, ama.

VENERABILIS GUIBERTI ABBATIS VITÆ

SYNOPSIS.

(Paucula in antecessum cum integros De vita sua libros revolvas, gestorum Guiberti summam oculis objicienda censui.)

Guibertus, ex oppido Belvacensi oriundus, splendore natalium posthabito, monachale collobium in Flaviacensi, sive S. Geremari cœnobio, diœcesis eidem Belvacensis, induit; ubi apprime cum pietate, tum litteris est excultus; sed et se potissimum a S. Anselmo Cantuariensi, tunc Beccensis asceterii priore (qui Guibertum amoris erga sæpius invisibat) instructum qua ratione intelligendæ aperiendæque forent divinæ paginæ, gloriatur lib. I De vita sua.

Guiberti religionis, prudentiæ, doctrinæ fama longe lateque pervulgata, tandem a monachis B. MARIE de Novigento, in territorio Laudunensi sito,

B. prope Couciacum, anno Dominicæ Incarnationis 1104 eligitur in abbatem: quo in munere per annos viginti, tam elucubrandis variis operibus, quam saluti animarum suis concionibus (quidquid sacræ Scripturæ est interpretatus, in gratiam concionatorum id egisse declarat) nec non confutandis hæreticis et coram et scriptis invigilans, allaboransque, præclare, sapienter prudenterque sese gessit. Pie admodum in Dei Matrem affectum fuisse passim prædicant sua scripta. Naturæ concessit anno reparatæ salutis 1124.

TESTIMONIA DE GUIBERTO ABBATE.

Manasses, episcopus Suessionensis, in charta infra posita pag. 625.

Præerat siquidem illi monasterio (Novigentino) domnus Wibertus abbas, qui sapientia et innocentia sua nos sibi valde conglutinavit. Et post pauca: Idem enim abbas religioso quo pollebat consilio, etc.

Martyrologium vetus ms. Laudunensis Ecclesiæ.

Hæc et alia quamplurima ad tam immane scelus pertinentia memoratus abbas (Guibertus) qui his diebus præsens aderat, plena fide et veritate conscripsit, etc. Videsis in observationibus pag. 652.

Canonicus Laudunensis in Chronico ms., de quo nos inferius pag. 646.

Hic (Galdricus) dum aliquando a dedicatione ecclesiæ redisset, etc., dicentes vulgariter quod abbas Wibertus poetice sic exposuit, etc.

Joannes Halgrinus cardinalis, de Abbatis-villa nuncupatus, Summæ ms. quam asservat bibliotheca S. Michaelis de Monte, Guibertum diversis sparsim locis citat ad hunc modum:

Guibertus in Moralibus super Genesim, etc.

Jacobus Bongarsius in præfatione.

Guibertus, abbas monasterii B. Mariæ Novigenti, quod situm est sub castro Codiciaco, in pago Lau-

C. dunensi: ipse titulo operis et fine præfationis. Vixit illa ipsa ætate cujus Historiæ partem describit; et scripsit Balduino, fratre Godefridi regnante; lib. II, cap. 12, et lib. VII, cap. 21. Boemundo marito Constantiæ regis Francorum filiæ: extremo lib. I. Bienno, post Manassis Remorum Archiepiscopi mortem: extremo lib. VI. Finem scriptioni imposuit mortuo jam Boemundo: lib. ult., cap. 38. Anno post Gervasii egregii militis martyrium: lib. eod., cap. 40. Interpretem se profitetur alienæ historiæ: lib. II, cap. 10 et 13. Et ipsa epistola ad Lysiardum, et quæcum sequitur præfatione: quod ipsum in eodem argumento factum Roberto monacho, et Baldrico: supra. Supplevit, ut et illi, quæ deerant; ex eorum qui viderant relatione: lib. II, cap. 3, lib. III, cap. 13, et lib. VII, cap. 24, et ult., etc. Scribendi rationem suboscuram secutus est, rudium et impolite dictorum fugitans, ut ipse loquitur, princ. lib. V. Operosam verborum elegantiam vocat, sine epistolæ ad Lysiardum.

D. Nobili loco natum inde apparet, quod lib. IV, cap. ult., hominem narrat militarem, equestri officio insignem, parentum suorum beneficia tenuisse, iisque hominum debuisse. Et lib. V, cap. 15, Guillelmi et Alberici fratrum ex municipio agnomen exprimere prohibetur pudori ipsorum parcens, generis eorum anica sibi consanguinitate devictus. Exprimit autem quod ille supprimit nomen Baldricus, et Guillelmum

de Grantemaisnil nominat; pag. 114, 28, Non enim eorum, inquit, parcere debemus infamiae, qui suae, nimis formidolosi, non pepercerunt famae. Græcis etiam notus: Annæ Comnenæ, Alexiade, est γελιελμος ὁ σπαντέμανη. Tyrius lib. vi, cap. 5. Virum inclytum dicit, de Apulia, qui sororem Boemundi habebat uxorem. Gallici interpretes plenius: Magnum virum in Normannia natum, qui in Apulia multa loca tenebat. De quibus plura in indicibus, si absolvere Deus dederit. Fulcherii Carnotens. historiam non lectam ex auditu carpit. lib. ult. cap. 29, 30, 31, 38 et 39. Fine operis excusat si quid minus a se diligenter sit explicatum, quod et alia professione detineatur, et non visa timidius descripserit. Sed alia scripsisse testatur ipse initio lib. v, et epistola ad Esiardum. Expositiones Geneseos, et alia opuscula tractatoria commemorat.

Titulum quem operi suo Guibertus, cætera vere Scholasticus, nos huic Collectioni imposuimus: *Gesta Dei per Francos*; quo excogitari aliud, nec aptius potest, nec verius. Ut Deum in cœlis dicimus, non quod non et alibi, qui ubique; ita hæc *Gesta Dei* vocamus, non quod non alia omnia, maxima, minima, moveat, regat et moderetur Deus: Sed quod his tam manifestus hac præsens interfuisse videatur, quam cœlum ac sidera insidet, etc.

Per Francos autem gesta dicimus, quoniam cum in regno Francorum captum expeditionis hujus consilium; et principum militumque longe maxima pars a regno Francorum isset, Francorum ita seu virtus seu numerus excelluit, etc.

Sed Guibertus Historiam incipit a successibus in Oriente orientis Mahometicæ perfidiæ, et auxilio

A Christianorum Occidentis principum, per epistolam Constantinopolitani imperatoris ad Robertum Flandriæ comitem, petito: quod concilium Claromontanum præcessit: et deducit ad Balduini I regnum, etc.

Aubertus Miræus in Auctario de Scriptoribus ecclesiasticis.

Guibertus abbas monasterii B. Mariæ Novigenti, quod situm est prope castrum Codiciacum seu Cociacum in pago Laudunensi; vixit illa ipsa ætate cujus historiæ partem descripsit, etc. Refert eadem quæ Bongarsius ubi supra, sed contractius.

Joannis de Launoy doctoris Parisiensis notatio, libris.

Guiberti de pignoribus sanctorum, qui manu excavati in Bibliotheca Regia asservantur, præfixa.

Guibertus abbas de Novigento, pag. 129. Nominat se Dei Genitricis ministrum ac servum; pag. 1. Regere cœpit anno 1104, quo decessor ejus Godefrius in Ambianensem episcopum consecratus est, pag. 29. Æqualis Radulpho Remensi et Bartholomæo Laudunensi episcopis, quos constat aliunde ad ecclesiasticæ dignitatis apicem conscendisse an. 1114. Significat se scribere Ludovico VI, Philippi I filio rege, qui an. 1138 Kalend. Aug. decessit.

Gerardus Joan. Vossius De historicis Latinis, lib. III, pag. 705.

Guibertus, nobilis Gallus, abbas monasterii B. Mariæ Novigenti, quod in Laudunensi pago sub Couciaco situm est, an. 1110 claruit, ac reliquit opus quod inscripsit *Gesta Dei per Francos*, etc. Præterea autem ait commentatum se esse in Genesim, sed simpliciore quam hic utatur stylo, etc.

VEN. GUIBERTI

S. GEREMARI FLAVIACENSIS MONACHI, POST ABBATIS BEATÆ MARIE DE NOVIGENTO.

AD COMMENTARIOS IN GENESIM

PROŒMIUM.

I Patri et domino sanctæ Laudunensis Ecclesiæ episcopo BARTHOLOMÆO, GUIBERTUS id fieri quod præten- dit in nomine.

Dum cujus nomini præsens opusculum dedicare debeam, quaquaversum considero nusquam convenientius quam tibi coaptari posse conjicio. Cui enim genus ex omnimoda constat vetustate, non sine sanguinum regionum contiguitate clarissimum, cui nomen ubique loci ex ingenua dignoscitur liberalitate, cui cum pontificii sacramento gloriam Deus purissimi contulit cœlibatus; et non sine humilitate profunda copiosæ devotionis instinctum, illi plane cui pro tanta sui familiaritate indulta me fateor prorsus obnoxium, decrevi apponere, si quid exercere potuero dignum, ut ex ejus magnanimitate præmiaeat, quod ex mea aliquos lentitudine minus juvat. Indidit tanto Deus capiti duos oculos sideribus clariores, dum a dextris habes Anselmum, totius Latini orbis magisterio prædicatum, cujus tam sincera est in Scripturarum ac fidei assertionem severitas,

C ut plures veros suis probetur documentis fecisse Catholicos, quam instituisse potuerit erroneus quispiam temporis hujus hæreticos: altrinsecus Radulphum, cujus ingenii ac doctrinæ sicut a præfato fratre non discrepavit alacritas, ita totius eum bonæ habitudinis æmulatur honestas. Si igitur indigno dignanter actore auctor es, hos precor post te potissimum schedæ hujus instituas despectores, quorum judiciis tanto animo securiore subsidam, quanto eos comperi partem claudicatos in neutram.

D Fuere qui objecerint quare ad litteram Exameron facta, librivæ sequentia primo non dixerim; quibus esset attendendum quia beato Augustino aut dissona aut paria texere insani capitis notam verens jure supersederim. Et quomodo assequerent tantæ majestatis historiam, cum doctoris prædicti quæ dicuntur explanationes, imo opiniones; raro intelligam? Ad mores ergo me contuli, in quorum ratiocinatione tanto tutius fuit licitum diversari, quanto ab exem-